

Előfizetési ár:

Egész évre..... 6 frt — kr.

Félévre 3 frt — kr.

Negyedévre.... 1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 12 kr.

KORUNK

TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS ISMERETTERJESZTŐ HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Szerkesztőség

és kiadóhivatal:

Budapest,

IV. szarka-utca 5. szám.

Kéziratok nem adatnak

vissza.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: Kador Sándor.

Előfizetési felhívás.

A „Korunk“ hetilap előfizetési ára: negyedévre **1 frt 50 kr.**, félévre **3 frt**, egész évre **6 frt**.

Segédlelkésznek és néptanítónak félévre 2 frt, egész évre 4 frt.

Kador Sándor,

felelős szerkesztő és kiadótulajdonos.

Munkatársak:

Ifj. Abrányi Kornél, Chelard Raoul, Balázs Sándor, Baross Gyula, főtiszt. Cseörgheő Aladár, Göndöcs István, Hajnik Béla, dr. ifj. Hertzeg Sándor, Br. Horváth Miklós, főt. dr. Kanyurszky György, Kőszeghy Géza, Mikszáth Kálmán, Molnár László, Munkácsy Kálmán, főt. Némethy Lajos, főt. Razel Fózsef, Relle Iván, dr. Réthy László, dr. Schnierer Aladár, Szana Tamás, Szekrényessy Kálmán, Sziklay János, gr. Teleky Sándor, Tomor Ferencz, dr. Várady Antal.

Ég és föld között.

Nem iskolai feladat, vagy ehhez hasonló dolgozat ez. Egy emberi azaz inkább isteni dolognak, egy bámulatos és meghatározható dolognak magyarázata, mely csak a gondolkodó főt foglalkoztatja és bámulatra ragadja.

Mindenki tudja és ismeri, és mégis senki se törődik vele. Olyan mint az élet és a nap. Mindenki van az élet, a nap mindnyájunk fölött emelkedik és mégis ki foglalkozik az élettel és a nappal? Legteljebb tán az élettannal foglalkozók és a csillagászok, feltéve, hogy ha egyszersmind bölcsészek és költők is, mi ritka dolog.

Ezen bámulatos és csodálatos dolog, melyet mindenki tud és ismer akár a miatyánkot, és mely senkinek figyelmét és még kevésbé bámulatát fel nem kelti, ez a Miatyánk maga.

Ti vak és öntudatlan lelkek, kik mint Robespierre mondá, a nyomorban, az érzékiességben és a sárban fetrengtek, ne nevessetek és ne higyjétek, hogy egy bigott rajongónak vallomását olvasátok; ismétlem, hogy emberi vagy inkább isteni dolognak tudományos magyarázatát írom, és hogy nem vagyok bigott rajongó. Kétkedő vagyok mint önök és talán még nagyobb kétkedő.

Majdnem 1900. éve midőn Ázsiának egy félreeső zugában egy ember élt. Fiatal és szép vala, mint a hellén égnek félistenei, sápadt, komoly és mégis gyöngéd, mint régi székesegyházaink angyalai.

Mint az isteni Platot, úgy őt is körülvették tanítványai, kiket ő oktatott.

És egy napon, midőn csendesen félrevonulva imádkozott, tanítványai kérdezték tőle:

„Mester, ha mi imádkozni akarunk, mily imát mondjunk? Taníts reá bennünket.“

Felelé: ha imádkozni akartok, mondjátok: „Miatyánk, a ki vagy az égben“.

Folytatá — és még mielőtt egy perc eltelt volna, oly imát mondott nekik, mely a világot betöltötte és betölteni fogja az utolsó napig.

Rövid és egyszerű ima volt, hanem fenséges, mint azon Lény, kihez intéztetett; fenséges mint azon Lény ki tanítá és fenséges mint azon lény, kiért az mondatott.

És ime!

Ha van egy legfelsőbb Lény, kihez az emberek fohásza feljutnak, akkor ezen legfelsőbb Lény legelőször hallott imát, mely hozzá és az emberhez méltó volt.

És valóban tulzás nélkül be kell ismerntünk: ezen napon be lett töltve azon űr, mely az eget a földtől elválasztja. Ezen napon találta az ezen földgömbön tévelygő és tévedő emberiség eredetének létjogát és hangosan hirdeté azt.

De akárhogy is legyen, nem lehet eléggé bámulni ezen egyszerű imának sorsát, melynek eredetét Lukács evangeliata IX. fejezetében leír.

Sem tudósoknak vagy látnokoknak, sem költőnek vagy szónoknak szava ezen a földön és bármely időben nem talált hasonló viszhangra.

Jézus tanítványai által elfogadva, utóda által terjesztve, az ismert világ összes nepeinek nyelvére fordítva ezen ima; egy napig, egy perczig, egy másodperczig, egy pillanatig sem szűnt az ég felé szállni.

Olyan volt, mint az emberiség folytonos hangja, folytonos fohásza Istenéhez.

Nagy zavarban volna az, ki a XIX. század alatt született és meghalt kereszt-

tény nemzedék egyéneit megolvasni akarná; ez annyi volna, mintha valaki a tejut csillagainak összeszámolását kísérelné meg.

Sokszorozzátok tehát ezen egyének végtelen kiszámíthatlan számát, a hány-szor ezen egyének mindegyike a Mesternek imáját, a miatyánkot mondá. Mit szóltok az eredményhez?

Nem képviseli-e e szám a milliardok milliót?

A jelen órában és ugyanazon időben, melyben ezen cikket olvasni fogjátok, milliók ajkaiból fellebben ezen bámulatra méltó ima Istenhez.

Nagyobbítsátok gondolataitokat, terjeszszétek ki azt mint egy óriási sátozt a két világ minden népei fölött, nézzétek az összes anyákat, midőn kisdeditket térden öltükben tartják; nézzétek a fáradt és magába vonult aggastyánokat, kik már utjok végét szemlélik; lépjetek be az összes egyházakba és templomokba; térjetek be a zárdákba és kolostorokba, a kórházakba; mindennitvé, a hol szeretnek és szenvednek. Mit fogtok hallani?

A Miatyánkot.

Mindentitt és minden nyelven, minden táj és szójáráson; a nap és éjszaka minden percében, mindenkor és mindenhol ezen szavak szállnak fel az ég felé: „Miatyánk.“

Szállnak szorosán és sűrűn, a mint szorosán és sűrűen esnek a földre a hó pelyhek és az eső cseppjei.

Ugy, — hogy ha vannak angyalok, kik az egek Urát körül veszik és ha ezek az angyalok az e földön rebesgetett imák minden szavát értik, valóban azt mondhatják: Ez a földnek esője.

Higgadtan *gondolkozva tehát, vajjon lehetséges-e, hogy ilyen nagy, hatalmas, végtelen örökké tartó valami, mely addig fog tartani, mint az emberi lét, olyan legyen csak, mint a nap és élet; ugyanabban az időben hiú ábrándnál, egyéb semmi??

Lehetséges *volna-e, hogy az, kit az egész emberiség atyának elismer, dicsőít és hozzá könyörög, nem volna más mint egy pusztá semmi, eszünknek csaloika, képtelen fogalma?

Jól tudom, hogy a modern tudomány, melyet jelenleg a kedvező anyagi körül-

mények közt élő emberek képviselnek, azt állítja, hogy ama gyönyörűség felfedezést tette, hogy t. i. Isten nem létezik.

Nagy gonddal és mindazon éleslátással, melyre képes voltam, megvizsgáltam a tudományak ezen nagy kérdésére vonatkozó elméleteit és legmélyebb alázattal be kell ismernem, hogy ezen elméletek meg nem győztek, és hogy még mindig hiszek Istenben, amint hittek Istenben Pascal és Newton, valamint a múlt és a jelen idők több ilyenféle bárgyú eszű emberei.

A mint Quimper-Corentin paraszt és halászáinak legbárgyubbja, úgy én is hiszem: hogy Isten velünk igenis foglalkozik; hogy adhatja és elveheti tőlünk mindennapi kenyerünket; hogy megbocsáthatja bűneinket és hogy segíthet bennünket abban, hogy vissza ne éljünk azzal, mi nekünk kellemes.

Hiszem továbbá, hogy Isten az emberiség közös atyja és örömet beolvastom gondolataimat a hangok azon öszhangjába, melyről előbb beszéltem, az imádságok azon esőjébe, mely mindenhol és mindig a földről felszáll az ég felé.

Az egyenlőség és a testvériség, de sőt a szabadság iránti szeretetemnek nagy megelégedésére szolgál, hogy — mint biztos forrásból értesültem — a hatalmas német császár és annak büszke

kancellárja minden reggel alázatosan a világ közös imáját mondják; ugyanazon imát, melyet szegény szolgám Pedro ugyanazon alázatossággal és pontossággal ismételt este és reggel, sőt egynehányszor nap közben is.

De csak azon különbséggel, hogy spanyol szolgám „*Miatyánk*“ helyett „*Padre nuestro*“-t, míg a császár és a kancellár és egész népének nagyapraja azt mondják: „*Unser Vater*“, mi ezen különböző nyelveken egy és ugyanaz.

Ugyanezen források szerint ez mindenütt így van; királyok és koldusok, gazdagok és szegények, erősek és erőtlenek, mindenütt egyformán mondják: „*Miatyánk*“.

És miután mi egy és ugyanazon Istent atyánknak, és ezáltal magától értetődőleg magunkat gyermekeinké valljuk, csak azt jelentjük ki, hogy mi mindnyájan testvérek vagyunk és hogy a testvéri jogok és kötelezettségek bennünket összekapcsolnak.

Mit tudok én! A szeretet és boldogság egész világa tárul fel előttem! Isten országa, azon ország, melyért az imásközlés azt mondván: „*Jőjjön el a te országod*“.

Látjuk tehát már a következményeket: kötelesek vagyunk egymást szeretni, egymást segíteni és támogatni; a háborút, a gyűlölködést, az igazság-

talanságot, az elnyomatásokat, a lealázó egyenlőtlenégeket, a gyöngéknek a gazdagok által való kizsákmányoltatását kerülni.

De hát a mi állítólagos testvéreink, kik a szociális eszme által Isten uralma ellen felláztak, annyira esztelenek, hogy egy oly dogma ellen csaholnak, melynek legmegfoghatóbb, legáltalánosabb alakja, alapos bizonyíték az emberi testvériségről és az embernek isteni származásáról?

Hivatkozhatunk Lukács evangelistára, hivatkozhatunk egyházunk legnagyobb szellemeire, hivatkozhatunk a világ összes nemzedékeinek bizalmára, kik a mester imáját 1900 év óta ismétlik; hogy Jézus nem csalódott, hogy Jézus nem hazudott, midőn tanítványainak meghagyta, hogy imájukban mondják:

„*Miatyánk, a ki vagy az égben.*“

Tagadhatlan, hogy vigasztalónak kell lenni ama hitnek, mely a koldusnak megengedi, hogy Istent *Atyjának* nevezhesse és őt bizalmasan tegezhesse!

E hit megengedi, ha éppen örömet találja, hogy báró Rothschildet sőt Grévy urat is testvéreinek tarthassa, ha mindjárt ezek ötlet egy kissé el is hanyagolják.

E hite büszkesége, vigasza és reménye.

BARBÉ BERTALAN.

A „KORUNK“ TÁRCZÁJA.

A vezeklő.

Mielőtt a sír hantjai
Eltödnék porhüvelyem,
Még egy dal, egy szentelt fohász
Szálljon feléd Istenem!

Fogadd, habár méltatlan is,
Művetkes ajkam hozhat;
Bűntől sebhedt szívben nincsen
Hozzád méltó áldozat.

Lángkebellet dicsőítném
Ah felséges nevedet!
A hála szent zengzetével
Magasztalndlak Téged!

De sivár keblemből kihalt
A szeretet hő lángja,
Melyet szívembe gyulasztál —
Azt a bűn kioltotta.

Szent parancsod megszegése
Rám hozá a bűn átkát,
S mint a bércekről szakadó ár
Dulja most keblemet át.

Majd kigyulad mint a tűzláng,
Sok vétkes szenvedélyem.

S az önokozta kár miatt
Felzokog sebzett szívem.

Fejem fölött láng pallósként
Czikkáznak a villámok.
Mindegyre hullnak körülöm
A véres áldozatok.

Az élv habzó pohara is
Jobbadán méregital
És az ember könnyelműen
Issza, ha bele is hal.

Valóban siralomvölgy ez!
Jobbra balra tövisek,
Miket a bűn átka hintett
Hogy összévérezzenek.

Elboríthat méltán lelkem
Üdvöm felett előre,
Ha ennyi baj és veszély közt
Jutok végültre.

Hadd öltsek mély gyászt magamra,
Mert elért a bűn vádja,
Hadd hintsek egy könnyvirágot
Üdvöm ravatalára.

Kérlek Uram! ah ne tépd el!
Tört szívem virágait —
Tekintsd szegény vezeklőnek
Fájdalmát és könnyűit.

Im legszentebb színed előtt
Mint legparányibb porszem —
Leomlom semmiségemben
Uram, irgalmazz nekem!!!

ID. KADOR SÁNDOR.

PICZIKE.

— Rajz. —

— Mi leszesz Piczike? kérdezem a szép szöke angyalt, kinek égszín szemeiben az öröm tüze ragyogott.

— Olyan ni! — felelt a falra mutatva, hol fekete keretben szépanyja lánykori arc képe függött.

— Lehetetlen!

— Ugy van, művésznő leszek, mondom: művésznő. S ezzel olyan állásba helyezkedett, mely valóban egy királynőhöz illett volna inkább, a ki a forrongó szenvedélyeket kezének egy mozdulatával képes csillapítani.

— Édes piczikém, mondtam én, hogy valaki művésznővé lehessen, nem elég akarnia csupán. A művészet az égből jön s a művésznőt születése percében az isteni csók érinti homlokán. Ez a csók ad lelkesítő erőt, ez élesíti a szikrát, melyből a jövőre halhatatlan fény sugarai terjednek szét.

Piczike arcán a bánat sötét felhője vonult át. De ez csak pillanatig tartott.

— Én, ivadéka annak a nőnek, kit szép anyámnak s művésznőnek mondtál, ismétlem, én érzek valamit ebben a szívben, a mi több a köznapinál s közel van az Istenhez. Ó! én valami kibeszélhetetlent érzek s tudom, hogy ez szétfeszíti keblemet, mint a hullám a gátat, mely azt fékezni akarja.

TÖVISES UTAKON.

— Történeti elbeszélés. —

Irtta

MUNKÁCSY KÁLMÁN.

III.

Harczok után.

Sok bajnak utána a . . . dalia
Csend lakta honába kerül.
Vörösmar'y.

A dal elhangzott, a harsona, a tárogató elnémult, a kard vissza lett hüvelyébe téve; újra áldásos béke honolt az országban.

Hanem, aki először pengette lantján:

„Vitézek mi lehet
Széles e föld felett
Szébb dolog a végeknél.“

az nehéz rabbilincsen görnyedt Kolozsvárott az ó-vári toronyban.

Balassa Bálintot is ugyanis a harcztérre szólíták csendes kékkői magányából a mozgalmalmas idők, s a lantot félre téve ősei kardját kötö oldalára. Megakartta mutatni, hogy nem aludt ki szívében a bátorság tüze, mely elődeit lelkesíté a véres csatákban, hogy apához méltó vér folyik ereiben.

Sietve gyűjtött össze egy lovas-csapatot, hogy Békes Gáspár táborához csatlakozva, Báthori István ellen harcolhasson.

Hanem ezt a vágyát nem érthette el; útban fogta őt Kornizs Gáspár csapata, midőn egy este Berettyó völgyében táborozott, s mitsém gyanítva édes álomban szunnyadt övével, de még ha ébren virrasztottak volna is, a túlnyomó szám legyőzte volna őket.

Hát még így; — a legnagyobb zavar, ijedelem között, mely az első sortűz után a huszárokat elfogta, ugyancsak könnyű volt diadalt aratni Kornizs Gáspár uramnak. Negyedórai harc után, ki meg nem szökött,

sebesülten az ellenpárti foglya lett, ezek között volt maga a vezér, Balassa is.

Szegény . . . hogy megsemmisültek fényes ábrándjai, melyek diadalról, babékoszorúról szóltak, melyet győztes feje fog viselni, hogy oszoltak el, mint a pára, a köd, midőn a nehéz vaslánczokat lábaira rakták.

Nem a seb, hanem a szégyen fájt neki, hogy ily szerencsétlenül ütött ki vállalata, melytől oly sokat remélt.

A kolozsvári börtön szalmaágyán fekve, jajdult fel komor perceiben:

„Orczámról töröld el
Szép vitézségekkel
Szégyent, kit mégis vallok.“

Tudta, mi vár reá, mint Békes-pártira, tudta, hogy Báthorinál nem számíthat kegyelemre, nem is félt a haláltól, csak az bántotta nagyon, hogy nem eshetett el hősi halállal a csatatéren, mint a haza vértanuja, hogy a pallós fogfa ifju életétől megfosztani.

Nem is volt messze már a nap — aug. 3-dika — mikor utolszor volt látandó napvilágot, utolszor a szép kék eget, a drága honi tájakat, mindent, mindent, amit szeretett valaha . . .

Hanem azért mégis emelt fővel hagyta el a börtönt, mikor megcsendült a vén templom lélekharangja, mikor feltárult az óvári börtön ajtaja.

Szem nem maradt szárazon a néptömegben, mikor a daliás ifju mellettök elhaladt, kit nem birt elorsvasztani a börtön, megtörni a szenvedés; számos ajkról lebbent el egy halk sóhajtás; hangosan nem mertek szólni, hisz ott állt az emelvényen Báthori István összeránczolt homlokkal, büszke, szigorú tekintettel; ki mert volna kegyelmet esdeni tőle?

A bakóknak ugyancsak volt dolguk, több nemes hős honfi feje hullott e napon porba,

mint a hány virágszálat elhervaszt az első őszi dér.

Bogáthi Gáspár, Pókai János, Kabós Farkas, ősi Miklós, Barcsai Miklós és még anynyinak lett neve e napon vérbetűkkel a történelem sötét lapjaira felírva.

Az utókor kegyelele és halála nem fogja feledni őket . . .

Hanem mikor Bálint az emelvényre lépett, mikor nemes, de szomorú arczkifejezéssel végig jártatta szemeit a sokaságon, mikor ajkai egy utolsó halk „Isten veled“-et rebegtek, mint a mennydörgés, mely kalk morajjal kezdődik s egyre erősödve rémes bömböléssé változik: hangzott át egy szózat a népen „Kegyelem, kegyelem!“ Minden száj ezt kiáltotta, minden ajk ezért esdett, csak Bálint maradt némán.

És a büszke, kérlelhetlen fejedelem intett a bakónak, hogy tegye le véres eszközét, megkegyelmez az áldozatnak. Az a daliás szépség, nemes, férfias arcz, kifejezésteljes szemek még Báthorit is megrendítették.

A fényes könny, mely e perczen Bálint szemeiben megcsillant, száz meg száz szemben tükrözött vissza a nép körében.

Bálint még aznap elhagyta Kolozsvárt hűséges írdeákjával, Hartványi Imrével együtt, ki ura fogsága alatt szintén a városban tartózkodott, hogy ha már vele nem, legalább közelében lehessen annak, kin őszinte hűség és teljes odaadással csüng.

Azonnal útnak indultak; Bálint minél előbb távozni akart azon helyről, mely oly szomorú emlékekkel tölté be őt. Bár rendkívül gyenge és erőtlen volt, — a börtön hatásai csak most kezdtek mutatkozni — bár alig volt képes megülni a lovat, azért mégis a lenyugvó nap már nem találta őket a város falai között.

— Tehát színészno leszesz? egy meghurczolt, félreismert osztály szerencsétlen tagja?

— A szerencse is az Isten kezében van ugy, mint a szerencsétlenség. Én csak követni akarom azt, a miről lelkem mindig álmodott s ifju szívem ábrándjait fokozta. Papnőjévé akarok lenni egy lovagias nemzetnek, a milyen volt szépanyám; küzdve és türve, de az igaz művészet szolgálatában soha el nem csüggedve, hatalmas alkotások által halhatatlanságra fogok törekedni.

— Meggyőződés-e ez, vagy pusztá ábrándozás Piczikém? A jövő és saját képességeid foka mind a titokszerűség leplebe vannak burkolva. A csalódást a te kis szived sem kerülheti el.

Piczike piros ajka s orrczimpája erősen rángatódzott, jeléül az indulatnak, mely keblében tombolt s vérét hullámszásba hozta. Különben ő egyike volt a legkiválóbb képességeknek. Erős hajlamai egy irányba kergettek őt: a művészet felé, mely tapsokat szerez s a dicsőség koszoruját teszi homlokára. Fiatal és hódító szépséggel megáldva, a teremtő azért látszott alkotni, hogy eszménye legyen egy művészet imádó tömegnek, mely nem nyughatik, míg fel nem találja azon alakot, a kit ő megkoszoruzhat.

Piczike nem kérve tanácsot senkitől, csak önmagától, önszive határozata alapján, reá lépett a világot jelentő deszkákra. Ambíciója, kitartása és rendkívüli jelleme a nagyszerűsége törekedett. Ő megbüvölt és lebilincsel mindenkit. Piczike hirneve ajkról-ajkra szállt. Pályája a művészet diadalát jelezte s a fiatal lány szédítő szerencseje és hirtelen nagysága mámorba ejtette az imádó tapsonczoikat.

A kis lánykori álmok, a zöld lugosban szőtt ábrándok, azok a távoli ködképek, mind megvalósulva álltak a Piczike előtt. A viharos tömeg, a koszoruk, a sok drága csecsebecse mind lábainál heverték, s ő felemelte azokat, mint a szeretetnek zálogát, melylyel művészetének adóznak.

Az igaz rokonszenv kötött engemet Piczikéhez már azon időtől, midőn még térdeimen szörnyü mesékkel mulattattam őt. Az éveken át szövődő ismeretség soha sem fejlett azzá, a mivé szokás szerint fejlődni szokott: szerelemmé. Talán a bizalomnál több volt, a mit egymás iránt éreztünk, de szerelemnek nevezni vakmerőség volna. S midőn Piczike, szíve sejtelmét követve, a nagyvilágba lépett, hogy dicsőséget epedő lelkét megnyugtassa, ugy váltunk el, mint nagyon jó barátok, akiket hosszú és szoros ismeretség testvérekké teve.

Mily öröm vala nekem hallani Piczike diadalát a művészi pályán s elgondolnom, hogy ő most boldog s boldogságában nekem is van egy kis részem.

Azonban nincs az ég alatt teremtett lény, a ki egy iránytól soha el nem térjen. Piczike sem maradhatott örökké csupán a művészeté: a rajongók esdették egy-egy igéző pillanatát s meglópták egy-egy édes óráját. S mennyivel inkább meghallgatta a magasztaló szavakat s mennyivel többre becsülte a látogatókat: annyival inkább bántotta a dicsvágy. Szép és magasztalt kívánt lenni, s midőn a nagyzás álma lelkén erőt vett, nem nyomhatá el az ingert a csábító ékszerek iránt, melyeket a mihaszna imádó lábaihoz rakott.

A szeretet mellett, mely eddig osztatlan élt Piczike szívében pályája iránt, a hiúság

lopódzott belé; ő első kívánt lenni nemcsak tehetsége és a kivivott eredmény, hanem a pompa által is, melyet ezután jobban ápolt, mint a szeretett művészetet.

A színészno sorsa a sikerhez van kötve, melyet tehetségei és lángesze által kivív. Mihelyt a siker bármily csekély oknál fogva, kockázttatva van, a színészno varázserejét veszti el. Piczike érezte a varázserő ezen lassankénti elveszését. Hiába törekedett utját állani. A saját erejével való pazarlás, az élet örömeinek gyors lelélese, lassu mérget öntött keblébe. Szemeinek megbüvölő ereje lassanként kialudt, arca pirosságát számalmas halványság s hangjának csengését, fülbántó rikácsolás váltotta fel.

Piczike megrémült saját állapotának felismerésén. Imádói által elhagyva; a színpadon, mely dicsőségét megteremté, nevetségessé téve: nem volt már sehol maradása. Hasztalan keresett üdvöt a rosszul felhasznált multban. Keble zihált a keserv alatt, mely csak szívének utolsó dobbanásával fog elapadni. Aszott kezei hasztalan törültek le a cseppeket, mely szemeiből fakadt, a szívszaggató fájdalom ujakat csavart azokba.

Évek multán, dicsőséges napok elfolyása után újra láttam Piczikét. Megdobntem látásán.

— Hát Piczike, ilyen a művészenyer? . . .

A lány merevedett szemeit reám függeszté. Sohasem sirt többé. Szótalan viselte kibeszélhetetlen fájdalmát. Mikor mindenki elhagyta az ünnepele leányt, egy elkísérte őt az utolsó lépésig. Ez a hű barát: a nyomor volt. Meg is ölte őt, hamarább, mintsem remélte.

LADÁNYI JÓZSEF.

Mentek hegyen-völgyön, falun-városon át alig pihenve egy-két órát, amennyit lovaik igényeltek, mentek folyton, mert Bálint mielőbb otthon akart lenni. Hisz volt egy lény, mely szívét haza vonzotta, egy szöke angyal, kinek arca mindenhova elkísérte őt: csatákba, börtönbe, még a vérpadra is.

Hanem hiába volt minden igyekezete, házig már nem bírta ki.

Harmadnap az indulás után késő este egy vár körvonalai bontakoztak ki a távolban.

Meglehetősen magas dombon épült a vár, melyhez keskeny, kigyózó hegyi-út vezetett fel, úgy hogy a két lovas alig fért meg egymás mellett.

(Folyt. köv.)

Fővárosi levél.

Lapunk tartalma és köre nem engedi meg, hogy hazánk fővárosa-, vidéke- és a külföld híreit részletesen közöljük. De erre nincs is szükség; a napi lapok úgy is elég élénken foglalkoznak azokkal úgy, hogy fölöslegesnek tartjuk külön rovatot nyitni a napi hírek számára, melyek különben is hetenkint egyszer megjelenő lapunkban vagy elkésztetten vagy épen nem eléggé kimerítően hozathatnának. Sokkal célszerűbbnek véltük olvasóink előtt — levél alakjában — oly cikksorozattal kedveskedni, a melyben röviden feltalálhatják mindazon fontos eseményeket, melyek némi érdeklődéssel bírnak, anélkül, hogy száraz s recitativ előadással untatnók olvasó közönségünket.

A trónörökös párt keleti útjában fővárosunkat is megtisztelvé azzal, hogy rövid időre megállapodék itt. Nem mondjuk, hogy kiszált volna a királyfi — elég az, hogy a Bud. Korr. szerkesztőkiadóját tévé boldog emberré, midőn szalénkocsijába hívatta — s vele érkezett. Nem is késett Futtaki Gyula ur azután közhírré tenni, a mit oda bent hallott, hogy t. i. Rezső koronaörökös keleti útjából visszatérve az Ötvös-mű-kiállítást is megfogja nézni. Biztos kilátásunk van tehát reá, hogy ez érdekes kiállítást e hó végeig nem igen fogják bezárni. A mi bizony nagy kár volna; mert az érdeklődés iránta határtalan. A husvétii ünnepek alatt 6000—7000-re szaporodott fel a látogatók száma. A mi bizony csinos numerus, kivált ha hozzá vetjük, hogy ez nem is olyan világnak szóló kiállítás; bár világra szóló voltáról meg van győződve minden magyar szív épen úgy, mint azok a külföldi látogatók, a kik nem restelnek messze földről ide fáradni, hogy gyönyörködhessenek a magyar ötvös-iparban.

Különben a trónörökös keleti útja igen érdekesnek ígérkezik. Nem is érnők be lapunkkal, ha mind elakarnók sorolni azokat az ünnepélyességeket, melyekkel az átutazó királyfit az egyes helyeken fogadni akarják. Hja hiába, keletre magyar! oda való nép vagyunk mi. Hányszor vetették ezt már szemünkre jó és balsorsunkban irigyeink. De mi azért nem fogjuk magunkat szégyenleni. Bátran küldhetjük oda ifjainkat; ott is lehet tanulni még. A mi célból a korinthusi kiránduló mérnökök is úgy indultak neki, hogy gazdag tapasztalatokkal térjenek vissza. Adja Isten, hogy nekik is, hazánkunk is sok szép haszna legyen belőle! — A kereskedelmi akadémia több növendéke is Romániába rándult ki dr. Koós tanár vezetése alatt; csak hogy ezek nem oly kitünő szerencsével járnak. Mint írják, azokat az ártatlan diákokat osztrák kémeknek tartják a jó románok, a miért azután nemcsak bölcs rendőri kíséret alá helyezték őket okos előrelátásból, hanem át is kutatták zsebeiket, irományaikat. No az ilyen kellemetlenség nem árt. Mennyit

veszítene a legérdekesebb kirándulás értékéből, ha egy kis mulatságos záporosó sem avatkozna bele? Reméljük, hogy Torma és Török tanár urak szerencsésebbek lesznek Tisza-Zugon, a hova praehistorikus telepeket mentek tanulmányozni.

Mozog a világ! A nihilisták Oroszországban, feniek Irlandban dolgoznak szerény kitarással, de sőt Guatemalában is mozog, a hol mint Washingtonból távirják a köztársaság elnöke ellen követett el merénylet, szerencsére baja nem történt senkinek. Csak azt nem tudjuk, volt-e ott „közben rendőrtalálható” — mert eddigelé nincs róla tudomásunk sikerült-e elfogni a merénylőt. — Érdekesebb ezeknél azon mozgás, mit a kelet poroszországi 3. számú granátos ezred mivel, megtisztelvén Albrecht főherceget, mint az ezred tulajdonosát e minőségében való huszonöt éves jubileuma alkalmából a saját ezredének arca képével, melyen Temesvár, Zenta, Nándorfehérvár, mint oly nevek vannak nevezve, hol e porosz ezred dicsőséges harcot vívott. Mégis szép dolog ez a burkustól. Majd mi sem késünk a válaszzsal. Eppen most tanakodnak oda fent Bécsben, melyik lehet a legjobb ismétlő fegyver a katona kezében. Baj lesz ha ezek küldenek majd egymásnak küldöttségeket.

Mikor már a küldöttségeknél vagyunk, nem akarjuk szó nélkül hagyni azt a nevezetes reformot, mi az ilyen küldöttségek becses személyeinek egyik fontos kiegészítő részét igen előkelő módon érdekli, t. i. a frakkot. Eddigelé fekete frakkban volt szokás tisztelegni, mulatni, táncolni — s bizony annyira népszerűvé lett ez a szín, hogy kellereink is mind olyanban hordják körül étkeinket, italainkat. Mi édes Magyarországon csak megférünk kellereinkkel egy színű habitus alatt, mert hát mi így is tudjuk, hogy ki-micsoda. De nem úgy az egyenlőség édes hazájában Franciaországban. Ott szégyenleni kezdik a fekete frakkot a frakkos gavallérok azért, mert a pinczerek is viselik tisztesség tudásból — nekik vörös frakk kell és pedig karmazsinszínű. — Mi lesz majd akkor, ha a kellerek erre is rászoknak? Egyébként a nevezetes reform mellé azt is regisztrálhatjuk, hogy az új divatot az angol lapok is melegen felölelték. — Tehát vörös frakk! Isten neki; a jövő számban majd vörös frakkban fogunk tisztelegni olvasó közönségünk előtt, — addig is a vizontlátásra fekete frakkunk fölötti sötét gyászunk miatt fekete frakkban maradunk.

BAROSS GYULA.

Lapszemle.

A „Times” párizsi levelezője egész határozottsággal jelentette lapjának, hogy a pápa készületeket tesz elhagyni Rómát. Együttal felemlítette azon hírt is, hogy a pápa levelet irt uralkodónknak, melyben kifejtette azon okokat, melyek őt előbb, vagy utóbb, Róma elhagyására fogják kényszeríteni; e hír alaposágára nézve azonban a levelező kételyeit fejezte ki. Ezen ügyre vonatkozólag a Times római levelezője a következőket írja:

„A tények, a mint előadtak, nem teljesen felelnek meg a valóságnak; de van bennök sok igaz. A tények kapcsolata és a dátumok azonban hibásak.

A pápa, kétségtelenül igaz, irt levelet Ausztria-Magyarország uralkodójának; de korántsem azon célból, hogy azon okokat hozza az uralkodó tudomására, melyek őt előbb-utóbb az örökváros elhagyására kényszeríthetik s még kevésbé azért, hogy vendégszeretét vegye igénybe. A pápa levele Ausztria-

Magyarország uralkodójához akkor kelet, midőn elhatározta, hogy nem fogja fogadni Lipót bajor herceget és nejét, Gizella főhercegnőt. E levélben kifejtette azon okokat, melyek őt ezen elhatározásra bírták. Lipót herceg és neje pedig márczius 12-dikén hagyták el Rómát, tehát akkor, midőn a pápa távozásának eshetősége Rómából, a Vatikánban nem vétetett ismét megfontolás alá.

Azon állítás azonban, hogy a Vatikán összes műkincseiről tüzetes leltár készült, hogy a hiteles alakban felvett leltárnak másolatai a Rómában székelő nagyköveteknek kézbesítették, hogy Margit királynő és a pápa között a propagandára nézve bizonyos megállapodás jött létre, hogy a bíróság a propaganda ügyében mégis ellenkező ítéletet hozott és pedig Depretis közbelépése folytán és végre, hogy ezen ügyben a nagyhatalmak, különösen pedig Németország erős hangú jegyzéket intéztek az olasz kormányhoz, minden alapot nélkülöz. Több nagykövettel beszéltem, kik a szent széknél és az olasz udvarnál vannak alkalmazva, de mindannyi azt mondá, hogy nincs tudomása semmiféle leltárról, sem arról, hogy nekik másolatban kézbesített voltna.

A Vatikán kétségkívül szívesen venné, ha utalhatna oly dolgokra, melyek valószínűvé tennék azon feltevést, hogy a nagyhatalmak ily jegyzéket intéztek a Quirinálhoz a propaganda ügyében; de a Vatikánban is azt mondják, hogy sem szóbeli tiltakozás nem történt, sem jegyzék nem intéztetett az olasz kormányhoz. Hozzáteszik azonban, hogy a katolikus hatalmak indirect uton értésére adták az olasz kormánynak, hogy a propaganda ellen hozott ítélet, Olaszország érdekét tekintve; határozott ballépés volt.

Egy jegyzéket Ferry, az igaz, intézett a szent székhöz; s talán erre célzott a párisi értesítés. E jegyzékben nemcsak, hogy egy szóval sincs rosszalólag említve a propaganda ellen hozott ítélet, sőt a francia kormány egyenesen azon meggyőződést fejezi ki, hogy nincs alapos kifogásra ok az olasz bíróság által hozott ítélet ellen. Együttal azonban a jegyzék sajnálkozását fejezi ki a fölött, hogy szükség volt a törvény alkalmazására egy oly intézmény ellen, mely a keresztény civilizáció ügyének oly nagy szolgálatokat tett.

Ami Margit királynő és a pápa közötti állttóltagos megállapodást illeti, erre vonatkozólag kérdést intéztem egy kiváló főpaphoz, ki igen közel áll a pápához és teljes bizalmával dicsekedhetik. Ő ezen kérdésben így nyilatkozott:

Biztosíthatom önt, hogy a királyné és a pápa között nem történt semmiféle megállapodás, sőt közlést sem kapott egyik a másiktól. Rövid idővel ezelőtt folytak ugyan értekezések, melyek azonban egész magánjellegűek voltak, a propaganda előjárósága és a bírói felszámolók között, de ezek nem vezettek eredményre. A pápa egyfelől és a korona másfelől teljesen távol állottak ezen értekezésektől. Az olasz kormány teljesen szabad kezét engedte a bíróságoknak. Okunk van hitni, hogy Depretis a propagandára nézve kedvező álláspontot foglalt el és a bíróság ítélete nagyon rosszul hatott ő felségeikre. Így tehát láthatja ön, hogy a pápának nincs oka azt mondani, hogy akár az olasz kormány, akár a királyné nem váltotta be ígéretét. Ami a vatikáni gyűjteményeket illeti, azokról a leltárak részben újra szerkesztettek, mert új beosztás történt. Ez adhatott okot azon hírre, hogy a vatikán összes gyűjteményeiről teljesen új leltár készült.“

A napokban közzétett pápai encziklika, mely a szabadkőművesek, mint a világrend felforgatói ellen van intézve, a következőket mondja. A szabadkőművesség, mely mind inkább ijesztő mérvben terjed, a trónok és oltárok és a közjólét lerombálását célozza. Eszközeik ehhez az állam kereszténytelenítése és a materialisztikus tanok. Nem a hit, hanem az ész vezesse az emberiséget. A kötelességek Isten iránt s az egyház befolyása megsemmisítettek s a szentszék soha sem nyugvó támadásoknak lesz kitéve. És Péter hagyománya azért csatoltatott a szavojai koronához s a pápaság és a katolicizmus a végéig üldözött.

Ezen korrumpáló, az egész világon átvonuló áramlat a sajtó, a színház és a naturalisztikus művészet által tápláltatik, melyek a szenvedélyeket felszabadítják és az erényt elaltatják. A teher növekedik, a házasság most már polgári szerződés, a nevelés csak tudományos oktatásra szorítkozik. Proklamálták a népfenséget és az állam-atheizmust s ez által elegyengették a talajt ama redikális logikusok előtt, kik a vagyonszűkösséget és a társadalmi osztályok egyenlőségét követelik.

Tizenhét századdal Krisztus születése után a keresztény világ mélyebbre süllyedt, mint a pogány. Az egyháznak az államtól való elválása igen nagy. Az államért való lételem Istenről emanál. Isten a szuverenitás teremtője, melyet azok gyakorolnak, tehát azok nem segítők és így azon állítás, hogy a népek a szuveréneknek nem engedelmeséggel tartoznak, hamis és bűnös. Hova jut a világ, ha az isteni félelem és az engedelmeség eltűnik.

A szocializmus és kommunizmus erre feleletet adnak. A szabadkőművesek hizelegnek a fejedelmeknek, mivel reájuk szükségük van az egyház legyőzésének munkájában. A jelenlegi hízelgők azonban legelkeserültebb ellenségeivé fognak válni, ha aknákat ástak, melyen hatalmuk megtörik. Vajha ezt idejekorán belátják. A szabadkőművesek megcsalják a népet s a két hatalom ellen izgatják. Az egyház védelmezi a trónt és az engedelmeség kötelességére oktat.

Magyar iskola-egyesület.

Folyó évi ápril 15-én, délután 5 órakor dr. Gerlóczy Gyula elnöke alatt a felügyelő bizottság által kiküldött szakbizottság ülést tartott, melyen az egyesület tagjainak jogairól s állami, társadalmi kötelezettségeikről szóló tervezet elkészítésével megbízott dr. Gerlóczy Gyula felolvasása a nagy részletességgel kidolgozott, a magyar közjogot is átélő s hazafias lelkesedés sugallta javaslatát, melyet a bizottság nagy tetszéssel fogadott. — A jóváhagyás végett a felügyelőbizottság elé terjesztendő javaslatot — a magyar művelődés-történet érdekében is — oly fontosnak találjuk, hogy annak főbb mozzanatait czélszerűnek tartjuk közölni.

A magyar iskola-egyesület tagjainak jogai: I. Minden magyar iskolaegyesületi, tiszteltbeli, alapító s rendes tag részére, mint a magyar nyelv valódi apostolának, csinos ruha, 32-rét alakú oklevél adandó, mely egzsersmind igazolványául szolgál.

A magyar iskola-egyesületi tag, az igazolványának előmutatása mellett, minden a főváros által rendezendő ünnepélyeken vagy általa fentartott intézeteknél föltétlenül, más közlekedési, közművelődési, jótékonyági vagy egyéb czélú intézeteknél pedig a lehetőleg kieszőelőnyökben s anyagi kedvezményekben részesül.

3. Az év végén tartandó közgyűlés alkalmával, a tiszteleti, alapító, rendes tagoknak czélszerűen szerkesztett, jövő évre szóló, tárcza-naptár adandó, melyben még röviden elősorolandók a tagok szabályszerű s erkölcsi kötelességei, jogai, továbbá az évi jelentésnek az egyesület anyagi állapotára terjedésére s nagyobb fontosságú érdekeire vonatkozó statisztikai adatai s egyéb naptárba való közszükségletet képező dolgok.

A tagok erkölcsi kötelezettségei: I. A magyarnak legnagyobb, sőt egyedüli kincse: nyelve; erről egy pillanatra sem szabad megfeledkeznie, ez képezi ma minden jogának s egész jólétének alapját, azért ezt megvédeni kell — ha szükséges — életével s minden vagyonával is.

II. A magyar állam földjét, királyát s törvényeit tiszteljed és igaz magyar szíveddel szeressed; mivel, mint magyar polgár csak így lehetsz boldog ez országban!

III. A magyar állam koronás fejedelme király volt, ezentul is mindig alkotmányos magyar királynak kell lennie.

IV. Követeld, hogy királyunknak hazánkban magyar udvartartása is legyen.

V. Magyar országgyűlési képviselőül, minden választókerület, csak magyar szellemű s magyar nyelvet teljesen bíró honpolgárt válasszon.

VI. A meddig közös ügyünk lesz, az országgyűlési küldöttség (delegáció) egyéb adandó utasítása mellett, legalább is arra kötelezendő, hogy a dualizmus és paritásnak megfelelőleg, a magyar nemzetiség és magyar nyelv érdekét mindenben érvényesítse!...

VII. Követeld, hogy a magyar állam érdekében külföldi képviseletében (a követségnek, konzulágnál) a dualizmusnak megfelelőleg — magyar szellemben nevelt honpolgárok is részesüljenek.

VIII. A magyar államban a nemzet istenéhez, mint atyjához csak is magyarul szólhat, illő tehát, hogy itt minden egyház hitét magyarul is vallja.

IX. Hazánkban tudomány, művészet, erkölcs s minden egyéb jólét mindig magyar legyen, hogy a magyar így örökké éljen.

X. A magyar nyelv, tudomány, művészet érdemes munkáit megbecsüld, dicsőült magyar ősök emlékét megüljed, hogy a magyar hazaszeretnek lángja örökké lobogjon.

XI. Ne bántsá a magyar testvért s vagyont megkiméld, mivel sok és gazdag magyarban van erő, hatalom, mely hódolni kényszerít. Ha ma 15 millió igaz magyar lenne, a független szabad Magyarország Európában nagy hatalom lenne!

XII. A nőnek, kit feleségül veszesz, igaz magyar szíve legyen; így lesz belőle jó magyar anya és jó magyar gazdasszony.

XIII. Ha gyermeked születik, gyermeket lelsz, vagy örökbe fogadsz, mindig magyarnak neveljed. Kevés a magyar!

XIV. Ne türd, hogy a könnyelműség vagy a szegénység a magyar ivadékot pusztítsák; a magyarnak, e természetben gazdag földjén, még sokáig kell élnie!

XV. Más nemzethez tartozót nyelveért ne vess meg; sőt inkább vele szeliden nagylelkűleg bánjál, hogy kedve legyen magyarrá válni.

XVI. A magyar állam minden polgára — ha itt valóban szerencsés, boldog akar lenni, magyarul olvasni, írni és számolni is tudjon.

XVII. Mindenkit e honban előbb magyarul üdvözlő és szólíts meg; állami-, megyei-, községi hatóságokhoz magyarul folyamodjál; nyilvános társaságban mindig tisztán magyarul beszélj. Hass oda, hogy minden egylet,

társulat hazánkban már iránta való hálából is, ügyeit magyarul kezelje.

XVIII. Ha idegen nyelvű s magyar, egyenlőn jó hírlappal kínálnak, válaszd mindig előbb a magyar lapot.

XIX. Neved, czimed, czégéred, hirdeted, gazdaságod és üzleted, más tulajdonjogának sérelme nélkül, magyar legyen!

XX. Ha nyereségben részesülsz, ajándékozol, vagy végrendelez, a magyar iskolaegyesületről, mint a magyar nyelv és szellem ápolójáról, mindig megemlékezzél.

XXI. A mi pénzt a kis sorsjátékba raknál, add inkább az egyesületnek, itt biztos nyereséged leend, a magyarnak terjedése és vele a magyarnak szaporodása.

XXII. Ki magyar társaságban idegen szót kiejt, a magyar iskolaegyesület javára, bármi csekély bírságot is fizessen.

XXIII. Külföldi árut, ha nem nélkülözhetetlen, továbbá külföldi rossz könyvet, rossz törvényt, erkölcsöt s minden egyéb idegen silányságot ne kívánd meg; ez mindig drága vásár.

E javaslatot a felügyelő bizottság legközelebbi ülésén tárgyalandja.

Hartmann pessimismusa.

— Tanulmány. —

Írta:
Dr. K. L.

(Folytatás.)

Pyrrho, a septicismus alapítója, szerint a legfőbb boldogság az ataraxia, a szív rendületlensége. Állítását következőleg okadatozza: minthogy sem az érzéki, sem az észbeli ismeret nem biztos, azért a tárgyakhoz való helyes viszonyunk abban fog állani, ha minden iteletről lemondunk (*απραξία*), ebből fejlődik ki a szív rendületlensége (*ἀταραξία*)¹ s ebben van a boldogság. — A vélemények s álitetek nyugtalanítják az embert, csak aki minden itélésről lemondott lehet azon helyzetben, hogy feltétlen nyugalommal (= egyedüli boldogság) tekintsen, szemléljen mindent. — Ugyanezeket állítja tanítványa Timon.

Az új phythagoreizmus, a zsidó-görög bölcsélet s az új platonizmus főképviselei (Apolonius, Philo, Plotin) megegyeznek abban, hogy e földön a boldogság el nem érhető, mert a lélek büntetésből van a testhez kötve, a test a lélek börtöne, melyből megszabadulnia kell, a megszabadulás, a megtisztulás útja pedig a test vágyainak, az érzékiségnek teljes elnyomása.

Ismerjük tehát azon görög bölcselőket, kiknél részint csak pessimistikus vonásokkal, részint már határozott pessimismussal találkozunk. E jelenség megmagyarázható a görög philosophia fejlődéséből. A görög philosophia első időszakában az ember még benső összeköttetésben volt a természettel s innét ezen időszak philosophiája természetphilosophia, mely egyedül eme kérdés megfejtésével foglalkozott: mi a természeti jelenségek lényege és alapja? miből és hogy támadt a világ. Gyakorlati tekintetben ez időszak melegegett azzal, mit a közsokás, állam és vallás hagyományképp megállapított s ez az emberre nézve oly feltétlen zsinórmérték volt, mely szerint minden fontolgtatás nélkül cselekednie kellett. Ily körülmények között pessimismusról szó nem lehet; azon bölcselők is, kiknél pessimistikus vonásokkal találkozunk, nem sürgették, mint a későbbi pessimisták, a természetnek, mint rossznak megvetését, sőt ellenkezőleg a természettel való teljes har-

¹ D. L. I. IX. c. XI. n. 6. Oportere sapientem tali animi tranquillitate ἀταραξία esse.

moniat, a természet szerint való életet ajánlották.¹

Első, ki a természet-philosophiából kiemelkedett, kit a világnak a pusztá anyagból, a vak szükségből vagy esetlegességből való származása ki nem elégített, Anaxagoras volt; Anaxagoras a természet végső okát nem kereste magában a természetben, hanem az anyag kormányzójául s rendezőjéül egy, a természet felett álló szellemet vett fel (νοῦς), melyet azonban nem értelmezett szabatosan. Anaxagoras a nous felvévése által kiemelkedett ugyan kora mechanizmusából, de ő is csak a természet értelmezésénél maradt, elvét a gyakorlati philosophiára még nem alkalmazta s így a néphit s a hagyomány által szentesített erkölcsi szokások és törvények még teljes épségben megtartották irányzó szerepüket a görög népnél.

Az elsők, kik Anaxagoras nyomán a szellem fogalmát közelebbről próbálták meghatározni a sophisták. Ezek azt tanították, hogy az egyes, egyenkinti emberben lakozó szellem a legfőbb. Az egyenkinti ember tehát az abszolút hatalom, ő minden, érette van minden. A sophisták ezen alapon megtámadták a néphit, a közakarát és szokás által szentesített erkölcsi törvények jogosultságát, kötelező erejét; a gondolkodást nemcsak a természetre, hanem kivétel nélkül minden tárgyra irányozták s felszabadították a tekintély alól; kimondták, hogy mindenkire az jogos és jó, mit az egyéni akarat jónak tart; az emberi lényekben gyökerezett természeti jog az egyedüli hatalom, ez ellenében a pozitív törvények semmi érvénynyel sem bírnak. A sophistáknak kétségtelen érdemük van a gondolkodás fejlesztésében, de fő hibájuk volt, hogy megzavarván az ember és természet között addig uralkodott szép harmóniát, megsemmisítvén s elvetvén a néphit s régi erkölcsök kötelező erejét ezek helyébe semminemű pozitívumot nem helyeztek ha csak az általuk legfőbb hatalomnak hirdetett önkényt annak nem tekintjük. Azonban éppen ezen önkény vagyis egyéni gondolkodás és akarás abszolútá való emelésével felforgattak mindent; a görög tudomány és erkölcsi élet oly zilált helyzetbe jutott, hogy vagy le kellett mondania tudományról és erkölcsi-ségről, vagy új fordulatnak kellett bekövetkeznie; vagyis oly philosophiának, mely meggyőzze az embert a sophistáktól tagadott ismeret lehetőségéről, kimutassa annak egyedüli helyes módját és erre alapítsa az erkölcsi cselekvés szilárdságát. Ily philosophiát létesített Sokrates, kivel kezdődik a görög philosophia második időszaka vagyis azon időszak, melyben az emberi ész a természet fölé emelkedve a természetet és érzékföltötteket együtt törekszik megismerni. E kor bölcselői míg egyrésztől megállapították azon alapokat, melyeken az elméleti tudomány épül, addig másrésztől nem feledkeztek meg a gyakorlati emberről sem. Sokrates a sophisták ellenében bebizonyította az ismeret lehetőségét; szerinte az emberi boldogság alapja a tudatos belátás s a tudatos belátásból származott cselekvés vagyis erény. Sokrates e tanát Plato és Aristoteles helyes irányban fejtették ki; de nem hiányoztak olyanok sem, ki azt egyoldalúlag fejlesztették, egyedül az ethikai oldalra fektetve súlyt minden módon az ember boldogságát törekedtek meghatározni, de e törekvésükben

¹ Pythagorasnak tulajdonított tan: „a test a lélek börtöne“ kétséges vajjon csakugyan tőle származik-e, de ha tőle származik is, azért még sem tanította a test lerontását, sőt ellenkezőleg; Cic. De senect. c. XX. ezeket olvassuk: Vetatque Pythagoras in jussu imperatoris, idest dei, de praesidio et statione decedere,

nem emelkedtek az érzéki élet fölé, mint ama nevezetes bölcselők, hanem a földhöz tapadtak; ilyenek a cynikusok s cyrenaikusok, kiknél mint láttuk ép ez egyoldalúság miatt már határozott pessimismussal találkoztunk; a megariaiak inkább a dialektikai oldalra irányozták figyelmüket s náluk nem is találtunk pessimistákat, kivéve az egy Stilpot, ki azonban, mint láttuk, megarismusba a cynismust vegyítette.

A görög philosophia harmadik időszakában az állami élet hanyatlása maga után vont a philosophia hanyatlását is; a teljesen megromlott kornak többé nem elméleti tudásra, hanem inkább erkölcsi felemeltetésre s erősítésre volt szüksége, mivel pedig ilyet az akkori vallások nem adhattak, azt egyedül a philosophiában kellett keresni, de oly philosophiában, melynek célja kijelteni az ember boldogságának s zive nyugalmanak feltételeit. Ezen philosophia a természet ellen fordult, az embert elvonta a külvilágtól, de nem figyelmeztette egy magasabb világra, hanem saját belsejére utalta, hol azonban az ember teljes kielégítést nem találhatott, mint-hogy ellenkezésbe jött a külvilággal, egy fensőbb világgal s így szükségkép pessimismusba süllyedt; mint csakugyan láttuk is, minthogy a harmadik időszak philosophiai rendszerei mind pessimismuskok.

Miután Mummius a tanács parancsára elfoglalta s elpusztította Korinthust: letűnt Hellas szép csillaga s az egykor városokkal dúsan beépített görög tartomány utolsó dicső ékessége. A görögök e politikai bukása ösvényt nyitott a görög műveltségnek a római birodalomba. Már 150. Kr. e. a peripatetikus Kritolaus, az akadémikus Karneades, a stoikus Diogenes, mint athenei követek szónoklataikkal élénk szeretetet keltettek a római ifjakban a görög bölcsélet iránt; a görög bölcsélet e kedvelése teljesen megakadályozta a római bölcsélet önálló kifejlődését. De a rómaiak nem vonzódtak Plato és Aristoteles magasztos eszméihez, hanem az önző, a büszke érzéketlenséget hirdető stoicismus, s az élvezeteket szentesítő epicureismushoz hajoltak, melyek mindegyike pessimismusra vezet. Lássunk néhány római bölcselőt.

(Folyt. köv.)

Gondolatok.

A renyhesség anyja az unalomnak és nagyanyja a szegénységnek.

Vallás nélkül erkölcsiség annyi, mint igazságszolgáltatás törvényszék nélkül.

PORTALIS.

Indifferentismus az igaz és jó, a hit és erény iránt a mai korszellem eretnaksége.

HOVÁNYI.

Semmikor sem oly édes az isteni kinyilatkoztatásnak az örök létre vonatkozó reménye, mint mikor az ember az élet szinpadán a nyomor foszlányaival fődve reménytelenül tekint szét maga körül.

FUCHS SÁNDOR.

Csak a hamis és felületlen műveltség által üres okoskodáshoz szokott értelem hiszi magát tökéletesen műveltnek.

RELIGIO.

Irodalom, zene és képzőművészet.

Hitünk joga. Irta Pásztor Lajos. Az író igyekszik kimutatni a jelen társadalmi harcok forrását, a vallásfelekezetek egymás közötti villongásából eredő hitetlenségeket; fejtegeti a vallás- és hitfogalmát és tényét, s ezekből hozza le az emberiség fő összetartó

lánctát, a hitet és ennek jogát. „Világosságot a setétségben!“ Hogy mennyiben érte el célját s mennyire győzheti le vele a minden rossznak eredetét: a hitetlenséget, azt meg fogjuk látni. A mű f. évi május 15-én jelenik meg. Előfizetési ára 1 frt. Ugy az előjegyzési iverk, mint az előfizetési pénzek szerző nevére Budapest, váci-utca 20. sz. (Fanda József könyvnyomdájába) — legkésőbb május 10-ig — küldendő.

Egyetemi collegium pénz, írta dr. Tölgy Iván. Bővített lenyomat a közoktatás 1884-iki évfolyamának 12. és 13. számából. Ára 20 kr.

Beküldetett. Több oldalról jött fölszólítás következtében tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, hogy a m. év november havában „Katholikus legényegyleti színműtár“ czim alatt megindított vállalatomat jövőre „Katholikus ifjusági színműtár“ czim alatt fogom folytatni. Ezen színműtárból minden két hónapban egy-egy füzet fog megjelenni oly formán azonban, hogy egy vallásos után egy társadalmi szindarab és így tovább felváltva fog közrebocsáttatni. Ép ez indokból a legközelebb, ápril hó közepén, megjelenendő 2-ik füzetben (ára 50 kr. vagy 1 intentio). „Az első szereplés“ és „Egyetlen kabát“ czimű 1 felvonásos vígjátékokat vettem fel, melyekben csupán férfi szerepek lévén, ifjusági körök számára a legmelegebben ajánlhatók. Értesitem ezuttal előlegesen a t. közönséget arról is, hogy a pünkösdi sz. ünnepek alkalmával előadásra szánt „A Szentlélek eljövele“ czimű énekes bibliai színmű a 3-dik füzetben már május hó elején jelenik meg, hogy annak előadására az ifjusági egyletek és körök már jó eleve elkészülhessenek. — Elhatároztam továbbá a műsorba felvenni oly szindarabokat is, melyekben csupán női szerepek fordulnak elő és így zárdai valamint más leánynevelőkben, ünnepélyek alkalmával, előadásra a legsikeresebben alkalmazhatók. Mindezek után „A katolikus ifjusági színműtár“ pártfogását nemes intentiójánál fogva — hogy az ifjuságot ilyképen is a vallásosság és erény útján vezérelni óhajtom — a t. közönség kegyébe ajánlván, maradtam tisztelettel Lehmann Ágoston, a „kath. ifjusági színműtár“ kiadója. (Lakik: Budapesten V. ker. Lipót-tér 9. sz. I. em., hová az előfizetések, illetve megrendelések intézendők.)

A műcsarnokban a husvétüi ünnepek alatt a közönség tömegesen nézte meg a kiállítást. Ma a tárlatot újra rendezik, s a Max-féle festmények helyébe, melyek Prágába szállítatnak, több érdekes képet helyeztek el. Ezek közül kiválnak Dupré J. hirneves francia tájfestőnek egy 40,000 frankkal bejelentett nagyobb szabásu erdei képe, mely a mult évi „exposition nationale“-ban is általános elismerés tárgya volt; Wilbergnek 3 stilszerű római tájképe, gazdag építészeti részletekkel; Kimnach Lászlótól „Nep.-Szt.-János apotheozisa“ czimű oltárkép; báró Mednyánszky Lászlótól egy „elitált“-nek élet nagyságu alakja: Feszty Árpádtól egy „Rokkant honvéd“; Spányi Bélától egy „Szárzalom a tó partján“ czimű tájkép; ezekm kívül képviselve lesznek még Telepy Károly, Mesterházy Kálmán, Somogyi Dániel, Beres-Perez József, Mészöly Géza (egy kis vázattal), Jaroschinszky, Sydorovitz, Beynke, Bhl, (egy érdekes tanulmányfóvel) Ranzoni, Prbst, Isabay, Alt Rudolf, Schindler, Rampendhl s még többen. Ales Miklós cseh művészek kartonja, a „Rákóczy-induló“ azon szempontból nyert helyet a kiállításban, hogy özönségünk véleményét alkothasson magánk egy hazájában ünnepelt idegen művész felogásá-

ról egy nagyérdékű magyar tárgy illusztrációjában. A kiállítás, mely f. hó 16-tól szerdától kezdve ismét naponként nyitva tartatik, délelőtti 9-től délután 6-ig, magában foglalja a felsorolt újabb műveken kívül azok nagy részét is — a többek közt gróf Szapáry Géza általános tetszésben részesült arcképét Benczur Gyulától — melyek a megelőző sorozatban szerepeltek és csak e hó végeig marad nyitva.

Uj zenemű. Táborosky és Parsch bizománnyában megjelent: Két eredeti népdal. 1. Tiszaparton egy bánatos fűz mellett. 2. Nagy árnyéka van a diófának. Enekhangra zongorakísérettel szerző Hoós János zenetanár. Ára 50 kr.

*Dr. Kohn Sámuel**, a zsidók története Magyarországon. I.: a legrégebb időktől a mohácsi vészig. N. 8° 490 lap, ára 4 frt.

*A pénzügyi közigazgatási bíróságokról** 1883. évi XLIII. t.-cz. 16° 16 oldal, ára 20 kr.

*Ecséri Lajos**, a munkássegélyezés ügye Magyarországon, tekintettel a munkás-biztos kérdésre, több statisztikai táblával. N. 8° 172 oldal ára 1 frt 40 kr.

*Schöll C. F.** Gépészkalauz, fűtők, gőzgépfelügyelők, kezdőgépész, építész, mérnökök, gyártulajdonosok, gépműhelyek, műszaki tanintézetek és hatóságok számára, a magyar viszonyokhoz alkalmazta Liszkay Gusztáv bánya isk. tanár 1-ső füzet. N. 8. 48 oldal, ára füzetenként 40 kr.

*Kövérny László**, az életbiztosítás rendszer. N. 8° 210 l., ára 2 frt 50 kr.

*Horváth János** a nagy Isten eszméje. N. 8° 180 oldal ára 1 frt.

* Elősorolt munkák kaphatók *Tetty Nándor és társa* könyvkereskedésében Budapesten.

Eduard Devrient's „Geschichte der deutschen Schauspielkunst“, 4 Bände (Leipzig. I. J. Weber) erscheint in einer zweiten, auf Grund des nachgelassenen Materials von Otto Devrient, durchgesehenen und überarbeiteten Auflage.

Die Leipziger Buchhändler-Firma *Dörffling und Franke*, durch ihren umfassenden theologischen Verlag bekannt, feierte am 7. April ihr 50-jähriges Jubiläum.

Frissítő!

A) Ugyan barátom, X. bankár mit tett, hogy annyi érdemeje van?

B) Lépéseket tett.

Csirkéssy ur, meggazdagodott baromfi-kereskedő, új pompás házába egy csomó képet akart vásárolni s e czélból egy híres festőhöz ment, ki kérelmére néhány vázlatot el is készített.

— Mi ez itt? kérdi Csirkéssy.

— A 12 apostol, válaszol a festész.

— Nincs meg ez a kép Róffy kereskedő ur salonjában is?

— Igen.

— No akkor nekem is csinálja meg, hanem — 14 apostollal.

— Szereti ön a gyermeket? kérdezte valaki az agglégénytől.

— Oh nagyon! kivált *mikor sírnak.*

— Miért épen síráskor?

— Mert akkor kiviszik őket a szobából, felelte az agglégény.

Egy híres műtől azt kérdezte valaki, hogy miután oly igen jól ismeri az emberi

testet, miért nem tudja a betegséget is meggyógyítani?

— Mert én is csak úgy vagyok vele, szólt a műtő — mint ama hordár, ki a város minden utcáját ismeri, de azt nem tudja, hogy a házakban mi történik.

Károly: Én és Emma testvérem holnap születésnapodra édes bácsi minden jót jövőnk kívánni, kérünk, majd mosd meg magadat.

Bácsi: Megmosni, miért?

Emma: Na, bácsika a mama azt mondta, ha a bácsi nem piszkos, kap mindegyitek süteményt, s egy ezüst tallért.

Történelmi naptár.

19. **Szombat.** Antalka 1849. A magyar sereg győzelme Nagy-Sarló mellett.

20. **Vasárnap.** Tehérv. 1736. Eugen savojai herceg halála. — 1873. Gizella főhercegnő menyegzője.

21. **Hétfő.** Anzelm. 1805. Kossuth Lajos születése.

22. **Kedd.** Sot és C. 1868. Mária Valeria főhercegnő születése.

23. **Szerda.** Béla. 1196. III. Béla király halála. — 1564. Shakespeare születése. — 1616. Shakespeare halála.

24. **Csütörtök.** György. 1677. I. Lipót és Szobieszky szövetséget kötnek. — 1854. I. Ferencz József király menyegzője. — 1877. Oroszország hadüzenete Törökország ellen.

25. **Péntek.** Márk. 1599. Cronnoell Olivér születése. — 1817. Sonnenfels halála.

Szerkesztői üzenetek:

Barátainkat és elvtársainkat kérjük, hogy lapunkat családoknál ajánlják — azt minél szélesebb körben ismertessék. — **Több előfizetőinknek,** kiknek eddig levelet nem küldhettünk — bocsánatát kérjük. — **Főt. M. P. urnak.** Intenciókra lapunkat nem adhatjuk, Singer „Katholikus Család”-ja kivételes szabadalmat élvez. — **T. Ferencz** tanár urnak. Kérjük szépen az ígértet. Szerkesztőségi órák 12—3-ig; 5—7-ig tartanak.

CZIM- ÉS CZIMER-FESTÉSZET
Zászló és diszitési cikkek
GYÁRA
Választási zászlók

Himzett és festett
EGYLETI ZÁSZLÓK,
EGYLETI JELVÉNYEK
fémről és zománczozott.
és jelvények.

R U M B O L D B.

Budapesten, IV. Múzeum-körút 29. sz.

6

PAPIR-LAMPIONOK
LÉGGÖMBÖK
→ TŰZI JÁTÉKOK ←
Alapított 1842.

KÉPES ÉS RÉSZLETES
ÁRJEGYZÉKET
kivánatra bérmentesen
Alapított 1842.

5-3

ZAMBACH és GAVORA

Budapest, IV. ker., vaczi-utca 17. szám

6 Eminentiaja a bibornok Magyarország Herczeg-Primásának szállítója.

Miseruhák, egyházi szerek,

társulati és egyházi zászlók gyára · ✠ · római katolikus ritusban.

Miseruhák,
Dalmatikák,
Bluviálék,
Albák,
Rochettek,
Zászlók,
Lobogók.

Monstranzok,
Kelyhek,
Ciboriumok,
Füstölők,
Lámpák,
Szeletartók
Chinapropa-
ezütből.

PONTEFICALE ESZKÖZÖK

a leggazdagabb szerelésig.

Megrendelések a legrövidebb idő alatt pontosan eszközöltetnek.
Nem tetsző tárgyak kicseréltetnek.

LUEFF M.

illatszerész

Budapest, vaci-utca 28. szám a.

a husvétii ünnepekre

a lehető legolcsóbb árak mellett
a következő legfinomabb és leg-
ujabb francia és angol illatsze-
szereket ajánlja, u. m.:

Corylopsis du Jápon.

Máscotte Zámora Pouquet,

Melati,

Helliotrup blanc,

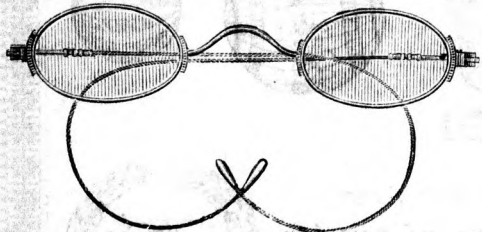
Arany lilium,

Gyöngyvirág,

Oriza Lys és Ibolya.

CALDERONI és TÁRSA

látványos Budapest, vaczi-utca 30 és kishíd-utca 8.

ajánlanak szemüvegek-, orrszeptók- és lorquetteket finom üvegek vagy valódi hegyjegezekkel a legújabb és legalkalmasabb alakokban, szürke és kék védszemüvegeket, színházi látásüvegeket színvevő üvegekkel a legújabb és legkülönbözőbb kiállításokban, kettős tábori látásüvegeket, távcsöveket, nagyító üvegeket, göröcsöveket, rajzeszközöket és rajzműszereket, higany és Aneroid légsúlymérőket a legcélrányosabb összeállításokban, hőmérőket, napórákat, folyadékmérőket, stereoscop szekrényeket és fényképeket stb.

Képes árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.

IVANITS MIKLÓS

FÉRFI DIVAT-,

rövid- és szövött áruk raktára.

Nagy választék férfi-ingek, lábravalók, gallérok, kézelők, nyári és téli harisnyákban. Legjobb minőségnek elősmert király-kötő-pamut, nemkülömben gumboldskircheni és Cordonet-pamut fehér és színesben. Himző-, horgoló, berlini- és vigognia kötő-pamutok. Mindenféle kötő- és varró-czérnák, varró- és gép-selymek.

BUDAPEST, IV. kerület kigyó-utca párisi ház,

a gyógyszerházzal szemben.

Árjegyzékkel szolgálunk.

SZEDLÁCSKO LAJOS uri és női lábbeli készítő

Budapest, IV. ker., vámház-körút 14. szám.

Ajánlja lelkiismeretesen

a legjobb anyagból és munkával

csinált kiállított aránylag olcsó árban szabott minden szakmájába vágó munkáit.

Hibás és sérült

lábuaknak, különösen, a legkényelmesebb és szélszerű lábbelivel szolgál.

Vidékről megrendelésre a beküldött viselt lábbeliek mintájára is fogad el megrendeléseket s azokat pontosan végzi.

Helyben levelező lap által tudósítva, a mérték vételt személyesen végzi.